

בחוקותי (362)

חובת האדם להיות מוסיף והולך בעבודת ה' ונתתי משקני בתוככם ולא תגעל נפשי אֶתְכֶם (כו.יא) ההבטחה של "ולא תגעל נפשי אֶתְכֶם" כ'שכר' על קיום המצוות מעוררת תמיה, לדעת הגר"מ פיינשטיין זצ"ל בספרו "דרש משה". שכן, בשלמא לאחר הזכרת כל המעשים הרעים בתוכחה, מובנת היטב הבשורה של: "ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים ולא געלתים וכו'". אך על מעשים טובים מגיעות ברכות, ולא רק מניעת קללות? אלא למדנו כאן שאף אם ההולך בדרכי ה' ועמל בתורה ובמעשים טובים צריך לדאוג שמא עדיין לא קיים את המוטל עליו. כל אדם צריך לבחון את עצמו בתדירות האם הוא ממצא את כל האפשרויות הניתנות לו בעבודת ה', או שמא הוא מסתפק במעשים שכבר עשה. ספר "לקח טוב"

נתתי משקני בתוככם... וְהִתְהַלַּכְתִּי בְּתוֹכְכֶם (כו.יא-יב) מדוע נצרך להתהלך ולשכון בתוך בני ישראל, וכי אינו יכול להשפיע עליהם כל טוב גם ממקום מושבו. מה גם שהלוא ידוע מנהג העולם, שהמקבל הולך לנותן ולא להיפך, אם כן כיון שאנחנו המושפעים והוא המשפיע, מדוע צריך להנמיך עצמו לבוא אלינו. ברם כבר ביאר הגר"ח מוולוז'ין, בספרו "נפש החיים", כי תיכף שברא הקב"ה את הבריאה מסרה להנהגת האדם, ונתן בידו את המפתחות לקיום העולמות או להרסם, למען יפעיל את הנהגת ה' והשפעתו על הבריאה, באמצעות מעשיו. אם ייטיב מעשיו ירבה הטוב והברכה בעולם, ואם לאו, אזי חלילה יורע, ואף יהרס העולם. נמצא לפי זה, שהאדם, בעשותו איזה מצוה, הוא כביכול המשפיע על הקב"ה, ע"י שמרבה הברכה בעולמות ומשפיע שפע בעולם. לכך הבטיחנו הקב"ה "וְהִתְהַלַּכְתִּי בְּתוֹכְכֶם". כי מאחר שבכח מעשינו, נעשה הוא כביכול המושפע מאתנו, וכמו שנאמר "באלוקים נעשה חיל", שבמעשה המצוות מוסיפים כח וגבורה בפמליא של מעלה, לכך הוא בא אלינו, להתהלך בתוכנו.

משולחן גבוה בשם "רבי ישראל מסלנט"

וְאִם בְּחֻקֹּתַי תִּמָּאָסוּ (כו.טו) מטבע האדם שאינו חש בנוח למקרא דברי התוכחה. ישנם כאלה היוצאים מבית הכנסת בשעה שבעל הקורא קורא את התוכחות שבתורה, וישנן קהילות שבהן מבליע בעל הקורא את התיבות בקול נמוך ונחפז בקריאתן, עד שקשה למתפללים לשמוע את הקריאה. החפץ חיים היה נאנח על כך ואומר: דומה הדבר לאדם שהזהירוהו לבל ילך בדרך אשר מרובה הסכנה בה. אך הלה לא היטה אוזנו לדברי האזהרה והלך בדרך ההיא.

אם בְּחֻקֹּתַי תִּלְכּוּ..... וְעֲשִׂיתֶם אִתָּם (כו, ג) ומפרש רש"י: שתהיו עמלים בתורה. עמלים בתורה פירושו: להתעייף מלימוד התורה, על דרך שאמרו "את עמלנו אלו הבנים", כמו שאדם עמל עבור בניו וטורח בשבילם יותר מכוחותיו הטבעיים, מנדד שינה מעיניו, ולפעמים נשאר ער לילות שלמים וטורח הרבה בטיפולם. כך צריך להיות בלימוד התורה וזה נקרא עמל, כל עוד שחש האדם שיכול ללמוד, ילמד, ולא ידאג על השינה, שאם צריך לישון, השינה תבוא מאליה ויישן, כל זאת יבדוק אדם על פי כוחותיו. הרב ציון אבא שאול זצ"ל ב"אור לציון זכרון הרסה

מי שהחשיך, חושך העולם הזה

וְאֶכְלָתֶם לְחֻמְקֵם לְשֹׁבַע. (כו, ה)

במשנה (מסכת שבת פרק כד מ"א) שנינו: מי שהחשיך בדרך, נותן כיסו לנכרי, ואם אין עמו נכרי מניחו על החמור. הגיע לחצר החיצונה, נוטל את הכלים הניטלין בשבת, ושאינן ניטלין בשבת, מתיר החבלים, והשקים נופלים מאליהם. הפשט הפשוט במשנה, נאמרה כאן הלכה בהילכות שבת, לגבי אדם שהלך בדרך, והנה נכנסת שבת, מתקרבת השקיעה, ויש לו עמו כיס של מוקצה, מה יעשה. אבל נלמד את המשנה בדרך דרוש: מי שהחשיך בדרך, אדם הולך בדרכו כאן, בעולם הזה, הולך ונוסע יומם ולילה, וחשוך לו, אין לו השקפה נכונה, אבד את האור ואת הכיוון הנכון, סבור הוא כי כאן העולם הזה, העיקר הוא התענוגים, נדמה לו כי המאושר הוא מי שיש לו את התענוגים ואת התאוות, הוא חי בחשיכה, אינו יודע את התכלית, בשביל מה הוא בא לעולם הזה. אחד כזה, בעצם "נותן כיסו לנכרי", לכל אחד יש כיס, בית קיבול, שהקב"ה נתן לו בו חיים, בריאות, זמן, כסף ומשפחה. מה הוא עושה עם הכיס הזה? נותנו לנכרי, לע"ז, אין שם ע"ז, כמו היום, "מניחו על החמור", משקיע בחמירות, העולם הזה, מבקש לעצמו עוד חתיכת "עולם הזה", תוספת תענוגים, תאות

ממון, כי החשיך בדרך, אין לו השקפה הנכונה. "הגיע לחצר החיצונה" היינו "בית העלמין", נוטל הכלים הניטלים בשבת, שם נוטל הוא עמו רק את הדברים המוכנים לו לעולם שכולו שבת, ושאינן ניטלין בשבת, "מתיר את החבלים והשקין נופלין מאליהם". מהם לא נותר לו כלום, לא נשאר מאומה. אבל הזוכה ויודע מה תכלית החיים, כיצד להתנהג עם ה"כיס", מבין שיש לחטוף תורה ומעשים טובים, ואינו מניח את כיסו על החמור, על החומריות, אלא אוצר ואוגר לעצמו תורה ומצוות. ספר יחי ראובן

כדי להתגבר על הסכנה, מצא האיש פתרון: שם מסווה על פניו לבל יראה במכשולים והמזיקים שבדרך. שוטה הוא האיש, שהרי לא די בכך שלא ינצל מן הסכנה, אדרבה, מעתה סכנתו גדולה יותר, שהרי עיניו מכוסות והוא אינו יכול אף לנסות להינצל מן המכשולים והמזיקים.

קללה הקשה ביותר

וְרָדוּ בְכֶם שִׁנְאֵיכֶם וְנִסְתָּם וְאֵין רִדְף אֲתָכֶם (כו. יז)
לכאורה מה קללה היא זו: "וְאֵין רִדְף אֲתָכֶם", אדרבה ברכה יש בזה שאין מי שירדוף אחריהם? אלא ביאר הגר"א על פי מה שנאמר במדרש על הפסוק "והאלוקים יבקש את הנרדף" (קהלת ג. טו), אפילו צדיק רודף רשע בכל זאת אלוקים יבקש את הנרדף (תנחומה אמור ט). נמצא שאם היו רודפים אותם היה להם זה לברכה שהרי ה' בא לעזרתם להצילם כי נרדפים, לכן אמר "וְאֵין רִדְף אֲתָכֶם".

אז תרצה הארץ את שבתתיה (כו. לד)

מה טעם נשתנה מצות שמיטה משאר מצוות שבתורה, שבעטיה באה הגלות? ברם, הלא מצות שמיטה באה ללמדנו כי השם יתברך הוא אדון העולם ולו כל הארץ ומלוואה, הרי אם עושה אדם רצונו של מקום מעניק לו השם יתברך את אדמתו לשש שנים נוספות, וכן הלאה. אבל אם איננו עושה רצונו של מקום איננו מקיים מצות שמיטה. הרי זאת אומרת שהוא רואה את עצמו אדון לאדמה, ואם כן אין עצה אחרת אלא להגלותו מעל האדמה הזאת, למען ייווכח לראות שהיא אינה שלו כלל ועיקר.

וְהָיָה עֶרְפָּף חֲמָשִׁים שָׁקֶל פָּסָף (כו. ג)

הגמרא מבארת (מגילה כג): שענין ערפין הוא דבר קצוב ואילו ענין דמים הוא השיווי. היה הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל אומר: באה התורה להורות לנו, שבכל אדם ואדם ישנם שתי מצבים. יש את המדרגה הקבועה של האדם ויש המדרגה אליה הוא מגיע בעמלו ובמעשיו, או גדולה מהקבוע לו או ח"ו גרועה ממנו. ובאמת למדרגה הקבועה יכול כל אדם להשיג בקלות, אבל מחוייב הוא להשיג יותר ויותר. ולמרות שצריך לעמול על זה הרבה וכמאמרם ז"ל (חגיגה ט): איננו דומה מי ששונה פרקו מאה פעמים למאה ואחד, ואם חלילה נפחת ממדרגתו עונשו גדול יותר מכפי שלא הגיע למדרגה הגדולה מהקבועה. ידיעה זו נחוצה לאדם כאשר הוא בונה את עצמו ומתעסק בחינוך הבנים והתלמידים. ראשית, עליו להבין את מדרגתו, ומה מידת כשרונותיהם שחננם השי"ת, מה שקל להם להשיג בלימוד. לאחר מכן ישתדל להביאם אל מדרגה גבוהה יותר ויותר.

ספר "לחתך עליין"

הלכה: כיסוי הפת בהבדלה

סעודת מלוה מלכה המוכנה על השולחן האם לכסות הפת בשעת הבדלה. כתוב בשו"ע (או"ח סימן רצ"ט ס"ט) אם רוצה לסעוד תיכף להבדלה צריך שלא יביא לחם לשולחן ואם הביא, פורס עליו מפה ומכסה בו... ודן בזה ה"באר משה" חלק ו' סימן ס"ג וכתב: הט"ז סק"ח מתקשה לדעת למה צריך לכסות והלא אסור לאכול מהפת עד אחר הבדלה? בשלמא בקידוש ראוי לקדש על הפת ואין קידוש אלא במקום סעודה, והמקדש על היין ראוי לכסות את הפת שלא יראה בושתו, שמוקדם לפסוק ומקדש על היין המאוחר, מה שאין כן בהבדלה? ותירץ דזהו גופא בושת שאין לו לפת מעלה שיש לייין ע"כ. וצ"ב למה בברכת מילה כשמברכים על היין לא יכסו את הפת, וכמו"כ בפדיון הבן, או בברכת אירוסין ונישואין, י"ל דהתם הברכה על היין הוא רק מנהג, ואין בזה בושת לפת.

פתגם: הימים החודשים והשנים חולפים, אך הזיכרונות לנצח אותנו מלויים. ספר "שמחלה"

חקירה: פשיעה בבעלים

אין עליו חיוב כלל, או שיש חיוב, ודין הבעלים פוטר אותו (המידות לחקר ההלכה ה-ז)

ספר "קובץ יסודות וחקירות"

סיפור: מעטים מול רבים: שאלו לרב אחד: בספר תהילים נאמר: "שומר פתאים ה'" ובמקום אחר בתהלים נאמר: "חונה מלאך ה' סביב ליראיו ויחלצם". נשאלת השאלה, במה זכו הפתאים שה' כביכול בכבודו ובעצמו שומר עליהם, ואילו יראי ה' מלאך שומר עליהם? השיב הרב: יראי השם מעטים הם ואפשר להעמיד מלאך על כל אחד ואחד מהם, אבל הפתאים הם כה רבים, עד שאין די במלאכים לשמור עליהם.

ספר חד וחלק חלק ג

שבת שלום

יוצא לאור לרפואה שלימה, הדסה אסתר בת רחל בחלא קטי, ברוך יואל שמעון ישראל בן פנינה, אברהם בן חנה רחל שרה, ליליאן רוזה בת אודטה נוימה, אברהם רפאל בן רבקה, ברטה מסעודה בת לאה, חיים מאיר בן גבי זווירה, אליהו בן תמר, ראובן בן איזא, ששא בנימין בין קארין מרים, פליקס סעידו בן אטו מסעודה, ויקטוריה שושנה בת ג'ויס חנה, רפאל יהודה בן מלכה, שלמה בן מרים, שמחה ג'יות בת אלי, אבישי יוסף בן שרה לאה, אוריאל נסים בן שלמה, אלחנן בן חנה אנושקה, נסים בן אסתר, מרים בת עזיזא, חנה בת רחל, דוד בן מרים, יעל בת כמונה, חנה בת ציפורה, ישראל יצחק בן ציפורה, יעל רייזל בת מרטין היימה שמחה. זיווג הגון: נעמי פנינה בת סנדרין אסתר, לאה בת רבקה, לאלורי רחל מלכה בת חשמה, ליוסף גבריאל בן רבקה, למרים בת רבקה. הצלחה לחנה בת אסתר וליונתן מרדכי בן שמחה ברכה זרע של קיימא ללבנה מלכה בת עזיזא וליאור עמיחי מרדכי בן ג'ייזל לאוני. לעילוי שמחת: אליהו בן זהרה, ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל, שלמה בן מחה, מסעודה בת בלח, יוסף בן מייכה. מורים משה בן מרי מרים. משה בן מזל פורטונה. שמחה בת קמיר, אמיל חיים בן עזו עזיזה, רחל בת מיה, ראובן בן חנינה, אליהו בן מרים, ניסים חי הוברט בן ג'ולי.

